

Romano hangos

10,

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 12 • ČÍSLO 9 • VYŠLO 30. ČERVNA 2010

zprávy

OSTRAVA, VÍTKOV – V této zemi jsou lidé, kteří dokáží schvalovat zločin, ovšemže potajmu a anonymně, protože zbabělost jde ruku v ruce s nízkými pudy. „Ať žijí hrdinové z Vítkova“ nebo „Konec přijde“. Tak zní nápisy, která se objevily na zdi hlavního vstupu na ostravský stadion Bazaly.

LETY – V pátek 18. června byl zahájen provoz v nově zrekonstruované nyní už „kulturní památce“ Lety u Písku za účasti ministra kultury V. Riedlbaucha, vládního zmocněnce pro lidská práva M. Kocába a hejtmana Jihočeského kraje J. Zimoly. Současně bylo otevřeno informační středisko na místní radnici. Instituce bude v péči Památníku Lidice, jehož ředitelem je Milouš Červencel.

VÍTKOV – Neznámý muž vyhrožoval prostřednictvím starosty Otice na Opavsku svědkovi, který pomohl policii navést na stopu žhářů. Starosta Jan Lihotzský to uvedl u soudu. Neznámý muž mu volal dvakrát a označil se při otázkách, kdo volá, za slušného člověka. V Ostravě zatím pokračuje soud. Z údajů v počítači vyplývá, že návod k provedení akce získal obžalovaný Vaculík pomocí internetu.

PRAHA – Naše blízká spolupracovnice Jiřina Šiklová se dožívá 75 let v plném zdraví. Jde o všudypřítomnou osobnost české společnosti. Před pěti lety získala cenu Žena roku a v roce 1999 byla vyznamenána prezidentem Havlem Řádem T. G. Masaryka I. stupně za zásluhy o republiku. Publikuje v desítkách časopisů a je autorkou několika knih. Přejeme jí všichni mnoho dalších let v plné pohodě!

(www.romea.cz, kh)

Filmový festival Arts & Films v Telči: Cena pro snímek Žít! z Muzea romské kultury

TELČ – Muzeum romské kultury získalo v sobotu 26. června cenu za film *Žít! Ceija Stojka* (2009, režie Anna Juránková) na festivalu Arts & Films v Telči. Již po šesté se letos udělovaly ceny na soutěžní přehlídce evropských filmů s výtvarnou tematikou a i tentokrát MRK do soutěže přihlásilo jeden ze svých snímků.

Letos jsme soutěžili s filmem o rakouské výtvarnici a spisovatelce Ceije Stojce, který vznikl jako doprovodný materiál k výstavě nesoucí stejný název – *Žít! Ceija Stojka*. Film je portrétem ženy, která jako malá dívka prošla hned několika koncentračními tábory a v průběhu druhé světové války ztratila většinu své rodiny. Proná-

sledována byla právě pro svůj romský původ. Teprve později se začala se svými černými vzpomínkami vyrovnávat skrze psaní příběhů a malbu. Její obrazy (viz výše) vypráví hrůzné zážitky z koncentráků, ale stejně tak se vrací i do vzpomínek z dob, kdy ještě bylo možné kočovat a kdy byl život a okolní svět plný barev a energie. Ve své knižní prvotině s názvem *Žijeme ve skrytu*, která vyšla v češtině loni v nakladatelství Argo, se autorka vrací právě do ponurých válečných dob.

Možná právě proto, že se náš soutěžní film věnuje stále opomíjenému tématu romského holocaustu, byl na přehlídce tak úspěšný. Získali jsme totiž třetí místo hned

v první kategorii. Mezi letošními hosty a oceněnými byli i takoví filmaři, jako je režisér Vojtěch Jasný nebo Olga Sommerová. Udílení cen probíhalo přímo v renesančních kulisách telčského zámku a celým večerem provázel moderátor Jakub Železný, a tak se celá akce odvíjela v příjemně uvolněném tónu. Letošní přehlídka se účastnilo přes 280 soutěžních snímků a o to více si ceny vážíme.

Dočasná výstava děl malířky Ceijy Stojky skončila v Muzeu romské kultury již loni v září, přesto je možné se podívat na několik jejích obrazů v naší stálé expozici, kde mají své trvalé místo. Knihu jejích vzpomínek pak najdete v našem muzejním obchůdku. (mrk)

z obsahu

Není Rom jako Rom

O dvou rozdílných rodinách

strana 2

Má cenu založit stranu?

Jak vstoupit do politiky?

strana 4, 5

V pavučině předsudků

Antonín Ferko o jednom obyčejném setkání dvou lidí

strana 7

Dnešní svět

Andrea Kačová říká: stačí chtít změnit se k lepšímu

strana 7

Lukrecius Chang: texty, rap, internet, show, to je ono

Jmenuje se Lukrecius Kišš, raději ovšem používá přezdívku Chang. Pochází z Karviné. Od čtyř let ho inspirovaly kazety s akčními filmy a Michaellem Jacksonem. Začal trénovat jako samouk, postupně se propracovával k hudbě, hlavně k black music. V roce 1995 poprvé přišel do klubu Casanova a seznámil se s lidmi kolem rap music (DiGaz, Master G). Ti ho přijali mezi sebe, zde začal s kariérou i se svou sestrou Tanitou. DiGaZ mu prodali první instrumentálku – Pohádka – na kterou nahrál první debutový song, který se objevil na kompilaci RSS 2. V té době RSS začalo vystupovat před domácím publikem i v ostatních městech.

Mohl bys nám přiblížit svoje dětství?

Ahoj, zdravím tě. Moje dětství? Úžasné. Otec mi koupil VHS kazety (akční a hudební), podle toho jsem se učil tanec a vysoké kopy. Rád na to vzpomínám.

Ted' trochu oficialit. Kde a kdy ses narodil?

V Haviřově před 26 lety. Ale od malíčka bydlím v Karviné.

Jakou školu jsi vystudoval?

Integrovanou střední školu, taky v Karviné.

A tvoje zájmy? Kam směřuješ?

Mezi moje koníčky patří psaní tex-

tů, rap, bojová umění, tanec, modeling, internet a show.

Máš nějakého manažera, který by tě podporoval?

Podporu jsem si získal svými výkony. To jsou třeba lidi z ulice, fanoušci nejen na internetu, kamarádi, rodina, moje holka a všichni lidé, kteří si koupili moje album.

No a jak ses vlastně propracoval k rapu, k tancování?

K rapu jsem se dostal v klubu Casanova, který vlastnil DJ Master G. On mi otevřel dveře do světa hip hopu. Já jsem se do toho opřel a začalo mě to pak hodně bavit. Postup-

Pokračování na str. 6

zaznamenali jsme

VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ – Smíšená třída českých a romských dětí na místní ZŠ má úspěch. Po roce činnosti žáci na sebe vzájemně dobře reagují a neřeší, kdo je Rom a kdo Čech. Připomínáme, že před rokem se děti měly rozdělit podle barvy pleti. To vyvolalo takový poprask, že od toho musela škola upustit. Dnes všichni konstatují, že udělali dobře.

ČESKÁ TŘEBOVÁ – Nově zrekonstruovaný hotel Padevět v secesním stylu u nádraží slouží k ubytování sociálně slabých a Romů. Městu se to nelíbí: „*Bojíme se, že budou dělat u nového terminálu problémy.*“ Správce Padevětu Vladislav Fater prohlašuje, že to rozhodně nehrozí: „*Lidé dodržují přísný ubytovací řád, nejsou s nimi žádné problémy. Pořádek si udržíme.*“

LIDICE – Osmašedesáté výročí vypálení obce německými nacisty a postřílení 173 lidických mužů bylo 10. června příležitostí pro tisíce návštěvníků z ČR i ze zahraničí včetně přeživších pamětníků. Tohoto dne se konal v Lidicích pietní akt. V roce 1942 Němci vykonali v obci brutální akt pomsty za atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha, ačkoliv obec neměla s atentátem nic společného. Památník Lidice dnes bude pečovat i o památník Lety.

BRATISLAVA – 24. a 25. června v Bratislavě zasedal Mezinárodní řídicí výbor Dekády romské inkluze, aby zhodnotil průběh a výsledky předsednictví Slovenské republiky v této Dekádě. Náš redaktor byl přítomen jednání, o výsledku budeme podrobně informovat. (www.romea.cz, kh)

Řezbáři vystavují své práce ve Zlíně

ZLÍN – Řezbářské práce 12 autorů, Romů z východního a západního Slovenska, budou vystaveny od 1. července do 31. srpna v Krajské knihovně Františka Bartoše ve Zlíně. Tito Romové jsou velmi zruční a jsou schopní cokoliv na objednávku udělat. Při řezbářství se specializují na podložky pod lovecké trofeje, betlémy a ostatní drobné figurky. Vše zhotovují z lipového dřeva, což zaručuje kvalitu a dlouhověkost. Vyrábějí nejčastěji betlémy, různé druhy figurek a podložek.

Jan Rác

Předseda Sdružení dětí a mládeže Romů (www.chave.cz), Zlín

Romodrom pomáhal při povodních

BOHUMÍN – Po několika letech život v Bohumíně opět zkomplikovala velká voda. Povodeň se nevyhnula ani pudlovské základní škole T. G. Masaryka, kterou navštěvují většinou romské děti a děti ze sociálně znevýhodněných rodin.

Pracuje zde šest asistentů pedagoga. Tuto školu zaplavila v pondělí 17. května říčka Bajcůvka.

Pod vodou se ocitly přípravná třída, družina, dílny, kuchyň, jídelna, cvičná kuchyň, kotelná i sklady. Musely být také evakuovány rodiny z nejbližší vyloučené lokality Louky. Po odčerpání vody ze školy se začalo ve čtvrtku s úklidovými pracemi, jelikož v prostorách byly nánosy bahna.

Do úklidu se zapojily i pracovnice občanského sdružení Romodrom společně s dobrovolníky z Adry a zaměstnanci GE Money Bank a Bosporu Bohumín. Předsedkyně sdružení Romodrom Marie Gailová zaslala prostřednictvím Červeného kříže hlavního města Prahy humanitární pomoc ve formě dezinfekčních a čistících prostředků, které byly následně předány ředitelce pudlovské školy. V pátek téhož týdne byla již škola připravena k výuce.

Pavla Hlisnikovská, Irena Antonínová

Terénní pracovnice Romodrom (www.romodrom.cz)

Zamykání výtvarné dílny v Dromu

BRNO – Blíží se konec školního roku, se kterým má většina dětí spojeno rozdělování vysvědčení a začátek prázdnin. Děti, navštěvující výtvarný kroužek při Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Drom, získaly vysvědčení o něco dříve.

Ve čtvrtek 24. června totiž zamykaly spolu s rodiči a lektorkami výtvarnou dílnu, která bude po dobu prázdnin uzavřena. Všechny děti, které výtvarnou dílnu navštěvovaly, získaly vysvědčení a zároveň si mohly odnést domů své zbývající umělecké výrobky. Symbolického uzavření výtvarné dílny se zúčastnili i někteří rodiče, kteří vystavenou práci svých ratolestí ocenili. Výtvarná dílna fungovala po celý rok v rámci volnočasových aktivit NZDM Drom. Děti se zde učily pracovat s různými materiály, jakými jsou keramická hlína, glazury, barvy na sklo, na textil, vodové barvy a pastely. Výtvarná dílna se znovu odemkne po prázdninách. (**red**)

V Jablonci oslavili Den dětí

JABLONEC NAD NISOU – Od roku 2008 funguje v Jablonci nad Nisou, v Jungmannově ulici, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Khamoro. Zřídilo ho občanské sdružení Romský život, působící v Libereckém kraji už deset let.

Důraz se zde klade na naplňování jejich kulturních potřeb a posilování účasti na vzdělávacím procesu, nezapomíná se ani na etiku, dodržování hygienických norem a společenské chování.

Den dětí v Khamoru byl naplánován na sobotu 5. června od 15.00, ale už hodinu před začátkem se story téměř zaplnily. Nebyly to ale jenom děti, kdo přišly svůj svátek oslavit. Mámy, tátové, sourozenci v kočárcích, dědečkové, babičky, ti všichni se přišli podívat, kde děti a mládež tráví svůj volný čas. Kha-

moro je financováno z prostředků Evropského sociálního fondu v ČR prostřednictvím operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost

a státního rozpočtu ČR, s finanční spoluúčastí ministerstva práce, města Jablonce a nadace Škola hrou.

Dušan Kotlár

O dvou romských rodinách

Byla nebyla jedna romská rodina. Otec pracoval a maminka se starala o čtyři děti. Měli dvě holčičky a dva chlapce. Všechny děti ještě chodily do školy. Holky byly dvojčata, jednomu bratrovi bylo osm let, druhému deset. Chodili do stejné školy, tak mohli jeden na druhého dohlížet. První rok, když začali chodit do školy a někomu z nich se stalo kokoliv špatného, třeba když jim spolužáci nadávali do cikánů, hned byli všichni sourozenci při sobě, nikdy nenechali někoho samotného. Měli se moc rádi, proto vždy stáli při sobě, ať se dělo, co se dělo. Rodiče jim vždy kladli na srdce, že pokud budou v situaci, kdy jim někdo bude nadávat kvůli tmavé pleti, nemají se kvůli tomu hádat nebo prát, ale že mají prostě odejít. Matka říkala, že ten, kdo je chytrý, nikomu nadávat nebude, že to dělají jen hloupí lidé. Tak se děti držely matčinych slov. A ukázalo se to jako dobrý způsob, protože když spolužáci viděli, že to s nimi ani nehne, raději se pustili do někoho jiného.

Dětem to ve škole šlo dobře, měly dobré známky, chodily slušně oblečené, nemluvíly sprostě. A po nějakém čase za nimi chodili i spolužáci, chtěli se s nimi kamarádit. Jakou měla maminka pravdu, když jim říkala, aby se nehádali! Začali se kamarádit a chodit spolu ven. Postupně se ostatní dozvídali, jak Romové žijí, jakou mají hudbu, odkud pocházejí, vše, o čem dříve neměli ani ponětí.

Když se ale dozvěděli rodiče těchto spolužáků, že se jejich děti kamarádí s romskými dětmi, dostali strach. Mysleli si, že se zkaží, že začnou sprostě mluvit, že jsou ti Romové špinaví, že se jejich děti naučí krást apod. Proto jim řekli, aby s těmi Romy přestali kamarádit. Ale spolužáci se jich zastali a řekli rodičům, že se nemusejí obávat, že ty romské děti jsou slušně vychované. Že nedělají nic špatného. A jak čas utíkal, tak i rodiče poznali, že je to pravda.

Ale do stejné školy začali chodit jiní romští žáci. Do nižší třídy. Byli to dva bratři. Bydleli ve velkém

městě, ale museli se přestěhovat, nevíme proč. Bydlí asi o dvě ulice dál od té první romské rodiny. Ukázalo se však, že ti bratři nemají až tak dobré vychování. Byli hluchí, nadávali svým spolužákům, mluvili sprostě. Celá škola si o nich začala povídat. Ty první romské děti se začaly velmi stydět. Myslely si, že se s nimi kvůli těm romským bratrům přestanou ostatní kamarádit. Ale pravda to nebyla. Kamarádili se s nimi nadále, protože věděli, že oni nemohou za to, jak se ti dva bratři chovají.

Jedna rodina byla slušná, dávala svým dětem dobré vychování, druhá byla o něco horší. Bylo jim jedno, jak se jejich děti chovají ve škole. Když bratři řekli doma rodičům, že se ve škole hádali nebo poprali, ještě dostali od rodičů pochvalu.

I když jsme Romové, tak snad jen naši sousedé nás mohou brát tak, jací doopravdy jsme. Ne všichni gádžové jsou takoví, že nenávidí všechny Romy. Ale musejí na nás vidět, že jsme slušní. **Lajla Žigová**

Pal o duj romane famel'iji

Has na has jekh romaňi famel'ija. O dad kerelas buťi, e daj sajinelas pal o štar čhave. Has len duj čhaja u duj murša. Savore mek phirenas andre škola. O čhaja has dvojňički, jekhe phrales has ochto berš, oda dujto has deš berš phuro. Phirenas andre jekh škola, ta jekh pro aver dodikhenas. Peršo berš, te pes varekaske chočo džungalo achi'la, te lenge vareko le čhavenar andal e škola rakinelas andro kale muja, a bo avka, maj pes savore sgejl'e, na mukhenas nisave phrales abo pheňa korkores. Igen rado pes dikhenas, ta terd'onas paš peste, mi pes ačhol, so kamel. E daj o dad lenge thovenas pro jilo, hoj te bi lenge vareko rakinela andro kale muja, ta kaj pes te na vesekeďinen abo na maren, aľe mi oddžan het. Mi na keren nič. Phenelas, hoj ko hin goďaver, ta avka nikaske na rakinela, kada hoj kerel ča dilino manuš. Ta o čhave kerenas oda, so lenge e dajori phend'a. U has oda feder, bo ole gadžikane čhave dikhle, hoj oda lenca na kerel nič, ta pes feder mukhle andre varekas aver.

O čhave pes mištes sikhavenas, phirenas žužes urde, na vakernas džungale lava. Pal varesavo idejos pal lende avenas o gadžikane čhavore u kamenas pes lenca te baratinel. Savo čačipen has la da, te phenelas, kaj feder hin, kaj te na odphe nas nič džungalo. Ta chudle pes le romane čhavenca te baratinel u phirenas pes jekhetane avri te bavinel. Polokes pes dođzande, sar o Roma dživnen, save gi'la len hin, khatar hine u ajse veci, so angomis na džanenas. Sar oda aľe dikhle o daja dada le gadžikane čhavorendar, kaha pes bavinen, ta darand'ile. Duminenas peske, hoj lengre čhavore pes lendar sikhavena džungale lava, hoj hine melale, hoj chudena te čorel u avka. Ta phende le čhavenge, hoj na kamen, kaj pes te bavinen romane čhavenca. Aľe ole gadžikane čhave phende, hoj na mušinen te daral, hoj ole Romen hin lačho l'ikeriben. Hoj na keren nisavo džungipen. Ta sar džalas o idejos, the o daja o dada prinđzarde, hoj oda čačipen.

Aľe jekhe beršeste chudle andre odi škola te phirel aver romane čhave. Chudle te phirel andre cikneder trjeda. Has oda duj phrala. Bešenas andro baro foros, aľe mušinde te džal het, na džanas soske. Bešenas vaj pal duj uľici dureder sar odi per-

šo romaňi famiľija. Aľe sikhad'a pes, hoj ole duje phralen imar nane ajso lačho l'ikeriben. Jon imar kere nas vika, dokerenas pes le gadžikane čhavorenca, vakerenas džungale lava. Pal cal'i škola peske pal lende chudle te vakereľ, s'oda avľa odoj te phirel. Ta na avka pes chudle ole perše romane čhavore te ladžal. Duminenas peske, hoj vaš ole duj phrala pes lenca o čhavore imar na kamenta te baratinel. Aľe na has oda čačipen. Baratinenas lenca, bo džanenas, hoj jon vaš oda našťi, savo l'ikeriben hin ole duje phralen.

Na dikhenas, hoj lengre čhave kerenas nalačhipena andre škola, has lenge jekh. Te la dajake le dadeske khere vakernas, hoj varekas andre škola marde abo pre lende vika kerde, mek lenge phende, hoj mištes kerde. The te sam romane, duminav peske, hoj choča amare pašutne (suseda) amen šaj len avka, sar pro čačipen sam. Na savore gadže hine ajse, hoj na rado dikhen savore Romen. Aľe mušinen oda te prinđžareľ, te dikhel, hoj sam lačhe. **Lajla Žigová**

Doba začíná být čím dál horší!

Každý určitě slyšel o nebezpečném muži, který na Valašsku a Novojičínsku znásilnil a pokusil se znásilnit několik dívek a žen. Období prázdnin je doba, kdy ne všichni rodiče mohou být stále se svými dětmi. Je až životně důležité je obeznámit s touto problematikou a pravidelně s nimi mluvit o tom, jak by se měly zachovat, kdyby je chtěl někdo zlákat na jiné místo apod. Je třeba dětem otevřeně vyličit, co všechno se jim může stát. Dítě zareaguje mnohem lépe, když pozná, o co se asi dotýčný snaží. Pokud nebude obeznámen s ohavnostmi, které se dnes dějí pomalu na každém rohu, bude možná moc důvěřivě, snáze se nechá obelstít. Taková prevence je opravdu nutná a nestačí to říci dítěti jen jednou, ale musí se to neustále opakovat. Vašemu dítěti může někdo ublížit, i když si hraje před domem. Pachatelé těchto ohavných činů používají různé lsti. Často se také stává, že si svou oběť vyhlídnou předem a pozorují celou rodinu. Když se pak naskytne vhodná příležitost, třeba když si dítě hraje

na nedalekém hřišti, osloví je takový člověk například s tím, že je posílá maminka, aby je dovedl domů, že se mamince něco stalo a je v nemocnici (může popsat dítěti podobu maminky a dítě mu okamžitě uvěří) a že ho posílá, aby se o ně postaral a podobné finty. Dítě možná bude více důvěřivé, když uvidí, že člověk, který mu něco říká, je slušný, pěkně oblečený, milý. Není pravidlo, že nebezpečný člověk je špinavý, smrdí, je opilý apod.

Naučte své dítě, jak má reagovat, že nesmí mluvit s cizími lidmi, že musí nahlas křičet, když je bude někdo obtěžovat. Když se dítě nahlas rozkřičí, mohlo by to zabrat a pachatel by mohl utéct.

Mnohem složitější situace ovšem je, když je pachatelem sexuálního obtěžování člen nebo přítel rodiny. V takovém případě je pro dítě mnohem těžší rozpoznat, kdy je tělesná náklonnost normální a kdy už ne. Jednoduše řečeno, když začne být dítěti něco nepřijemné, mělo by vědět, že vám to může kdykoli a bez okolků říci. Mnohokrát se již stalo,

že nezletilé dítě zneužil jednou nebo opakovaně člověk, který měl plnou důvěru rodiny.

Ať už je to jakkoli, dítě, kterému bylo ublíženo, tím trpí po celý život.

Nemůžeme si říkat, že se nám to nemůže stát nebo že se to našemu dítěti vyhne. Rozhodně je lepší, abychom s dětmi o těchto věcech mluvili, než abychom později litovali.

Kéž by se to nestalo nikomu z nás. **Lajla Žigová**

Adad'ives o idejos so goreder!

Sako šund'a pal o džungalo manuš, so pro Valašsko the Novojičínsko zgvacind'a abo kamelas te zgvacinel vajkeci čhagen le džuv'len. Akana aven o prazh'ini u na savore daja dada šaj ačhon khere peskre čhavorenca. Bares kempel, kaj le čhavorenge phenas pal kada bibacht, so pes adad'ives ačhol, kempel le čhavorenca te del duma pal oda, so bi majinenas te kerel, te len vareko kamela varekaj te lel het u avka. Le čhavorenge kempel te phenel, so pes lenge šaj savoro ačhol. Te o čhavoro prindžarela, so o manuš lestar kamel, ta feder vareso kere-la. Te o čhavoro na džanela nič pal kada džungipen, so pes adad'ives ačhol pre savore seri, ta le čhavores o džungalo manuš feder dochudela. Te kamen peskre čhavores te arakhel andal kada bibacht, mušinen pal oda butervar te del duma. Tumare čhavoreske šaj vareko kerel dukh the te pes bavinela avri paš

o kher. Le manušen, so kada keren, hin vajkeci budžand'ipena. Butervar pes ačhol, hoj peske varesave čhavores peršo kidel avri, pal'is oda manuš dikhel pre cal'i famil'ija. Sar peske duminel, hoj les hin lačhi priležitos't'a, o čhavoro pes šaj bavinel varekaj nadur, phenel le čhavoreske chočso, šaj phenel, hoj les bičhavel le čhavoreskeri daj, kaj les/la te odl'idžal khere abo phenel, hoj pes la dajorake vareso ačhi'la, hoj hihi andre špital'a (the phenela, sar e daj dičhol avri u o čhavoro leske pa'ala) u hoj les bičhavel, kaj te merkinel pre leste/late. O čhavoro šaj jel buter pa'ado, te dikhela, hoj o manuš, so leha/laha vakere, dičhol avri pa'ivales, hino lačhes urdo, žužo. Nane čačipen, hoj bibachtalo manuš mušinel te jel melalo, khanduno abo mato.

Sikhaven peskre čhavores, so majinel te kerel, hoj naš'ti vakere cudzone manušenca, hoj mušinel te ke-

rel bari vika, te leske/lake vareko na dela smiom. Te o čhavoro chudela vika te kerel, šaj les/la oda ratinel, oda manuš feder denašela het.

Goreder al'e hin, te ajso manuš, so kamel le čhavoreske vareso te kerel, hin vareko pašutno abo varesavo baratos. O čhavoro phareder prindžarela, kana džal ča pal o kamiben u kana oda hin vareso džungalo. Sako čhavoro majinel te džanel, hoj te pes leske ačhol vareso, so korkoro na kamel, mindig pal tumende šaj džal u phenel avri. Imar pes kecvar ačhi'la, hoj le čhavoreske kerd'a e dukh vareko pašutno abo baratos.

Te le čhavoreske vareko kerel džungipen, hin oda pal'is pharipen pro calo dživipen.

Naš'ti peske phenas, hoj kada pes amenge abo amare čhavorenge na ačhola, mindig hin feder, kaj pal oda le čhavorenca te vakeras, sar pal'is te rovas. Mi del o Del, kaj pes oda ničkaske na ačhol. **Lajla Žigová**

Studenti objevovali tváře Berlína

BERLÍN – Na přelomu května a června se skupina mladých s pomocí brněnského sdružení IQ Roma servis zúčastnila setkání Romů v Berlíně.

V rámci akce se uskutečnily např. taneční a pěvecký workshop nebo workshop stínového divadla. Na tomto setkání asi 40 mladých Romů

(i Neromů) vznikla skupina Kaři čercheň, zaměřená hlavně na studenty. Jejím cílem je pomoci při vzdělávání Romů, odbourávání předsudků a podpora speciálního výukového psychologického programu, a to převážně aktivitami na školách. Členy této skupiny se stali Markéta a Stanislav Funtiovi, Angela a Hana

Kakurovy, známý tanečník Patrik Ruszó a Lucie Oračková. Patronem naší skupiny je IQ Roma Servis. Přes léto se uskuteční různé veřejné akce, které by měly pomoci přiblížit naše cíle. Věříme, že se nám to povede a my založíme novou generaci doktorů a právníků.

Lucie Sharrii Oračková

komentář

Od pravicové vlády toho moc nečekejme

EVA DOBŠÍKOVÁ

Ve čtvrtek 3. června jsem sledovala v pořadu Máte slovo besedu s vybranými činovníky o integraci Romů, mj. s Karlem Holomkem. Dobře, že takový pořad byl zařazen do vysílání, které sleduje hodně lidí. Z diskutérů znám jen K. Holomka a Michaela Kocába. Karel Holomek dělal co mohl. Michael Kocáb (jako vždy, když jsem ho sledovala) se mi zdál dost nevýrazný. Jistě působivý v dobrém smyslu byl Rom z Chanova. Tam jsem to při třídním pobytu na tamější škole poznala v druhé polovině 90. let. Znáám program integrace a stanovisko, proč to nevychází s jeho prosazováním. Od začátku myslím, že s politikou, jakou ústředně děláme, se ani celkové řešení integrace uskutečnit nemůže.

Chybí globální řešení systémové, jež by směřovalo k tomu, aby Romové postupně mohli brát řešení svých věcí do svých rukou – v politice i odborně v jednotlivých sférách odshora až po exekutivu na základním stupni.

Nyní, a to naznačil jen Karel Holomek (90% nezaměstnanost oproti 10% u ostatní populace) jsou bez práce a už od mládí bez perspektivy a získávání pracovních návyků. To je hlavní zlo. To se nedá řešit jinak než centrálně. Centrálního řešení tohoto úkolu pravicové vlády ze své podstaty nejsou schopny, proto je realizovat nemohou.

Školství, u nějž dobře víme, v čem jsou hlavní chyby (výchova, demotivace v rodině, v předškolním věku chybí co nejdokonalejší odstraňování handicapů, hrubé chyby po celou dobu školní docházky jak v nedostatečné psychologii a pedagogice, tak ve vztazích), tedy školství se musí řešit centrálně legislativou a důsledně až po konkrétní situaci ve škole, kde dobře mohou uskutečňovat, k čemu je legislativní prostor, jen lidé, kteří mají pochopení a lásku ke všem dětem.

Ani o tom prvním, ani o tom druhém nebyla řeč, ani nebyli zastoupeni mluvčí z těchto oborů. Chyběl někdo za vzdělávání a výchovu (jako třeba Helena Balabánová) i za vytváření pracovních příležitostí a motivace k výdělečné práci jako obživě. Pokud práci najít nemohou, i když chtějí, tak jaké řešení? To se samozřejmě musí zase řešit centrálně s přispěním místních samospráv a jejich vynalézavosti v jejich území.

co na to naše právnička?

Jak se vymáhá pohledávka při exekuci?

Pokud exekutor vymáhá splnění platební povinnosti dlužníka, přistoupí nejspíš nejprve k vymáhání pohledávky příkázáním pohledávky povinného, srážkami z jeho mzdy nebo jiných příjmů, případně zřízením exekutorského zástavního práva. Mezi těmito možnostmi se jako nejpraktičtější způsob vydobytí pohledávky jeví exekuce srážkami ze mzdy dlužníka či jeho jiných příjmů, i když je použitelný pouze v případě, že povinný pobírá příjem ze závislé činnosti nebo jinou dávku, která výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy může být podrobena.

Následující výklad vychází převážně z úpravy občanského soudního řádu, protože exekuční řád převzal úpravu srážek ze mzdy jako celek. Exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy. Prvním účinkem doručení exekučního příkazu plátcí mzdy dlužníka je to, že dlužník ztrácí právo na vyplacení té části své mzdy, která odpovídá stanovené výši splátek. Jakmile nabude exekuční příkaz právní moci, je plátec mzdy povinen vyplácet částky sražené ze mzdy povinného na úhradu vymáhané pohledávky. Tady je třeba vzít v úvahu, že proti exekučnímu příkazu není přípustný opravný prostředek a příkaz je pravomocný svým doručením.

Srážky se provádějí z čisté mzdy. Do čisté mzdy se započítávají i čisté odměny za vedlejší činnost, kterou zaměstnanec vykonává u toho, u koho je v pracovním poměru. Z čisté mzdy, která zbývá po odečtení základní částky a která se zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách, lze srazit k vydobytí pohledávky jen jednu třetinu. Pro přednostní pohledávky se srazí dvě třetiny. Přednostní pohledávky se uspokojí nejprve z druhé třetiny, a teprve nestačí-li tato třetina k jejich úhradě, uspokojí se spolu s ostatními pohledávkami z první třetiny.

Povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.kratka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

**Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100**

Jedny volby, parlamentní, máme za sebou. V říjnu nás ovšem čekají další, volby do zastupitelstev měst a obcí. Ptali jsme se proto:

Co byste řekli založení romské strany? Mohla by v komunálkách uspět?

Zdeněk Duna

Romský aktivista, Praha.

V zásadě bych nebyl proti, aby taková strana existovala. Mohla by být demokraticky vygenerovaným partnerem pro politickou scénu, ale taková formace by nikdy nemohla mít ambice stát se stranou parlamentní. A to vzhledem k volebnímu systému, kdy pro vstup do parlamentu je potřeba překročit 5% hranici a Romů jsou podle kvalifikovaného odhadu asi 2 %. Zase by to bylo o nás bez nás! Romové si musí uvědomit, že je potřeba vzít rozhodování o jejich budoucnosti do vlastních rukou! Skončila doba, kdy o nás rozhodují Neromové, co si berou nás Romy jako rukojmí. Nebo jak já tomu říkám „Black face“, černý obličej do organizací a do úřadů, ale vždy do pozice pracovníka, který nemá možnost rozhodovat a ovlivňovat chod a životy samotných Romů. Proto doporučuji vstupovat do stávajících politických stran a ovlivňovat jejich chování a jednání zevnitř. Stranický boj je tvrdý, ale když spojíme síly, je možné ovlivnit i velké parlamentní strany a tím ovlivnit i životy všech Romů v české společnosti.

Dominik Žbánek

Vychovatel v Dětském domově Praha – Dolní Počernice (www.dddp.vyjimecny.cz).

Zakládat novou romskou politickou stranu před komunálními volbami nepovažuji za šťastný nápad. Více se mi zamlouvá řešení, aby stávající romské organizace v místech, kde působí, vyjednaly zařazení svých nominantů na kandidátní listiny dlouhodobě funkčních politických stran či volebních uskupení. Pro ty, kteří by kandidaturu přijali, by mělo vzniknout poradenské středisko, například při redakci Romano hangos. Zde by našli podporu expertů z různých oborů. Prostřednictvím tohoto střediska by mohli konzultovat nejen svoji předvolební kampaň, ale po zvolení i záležitosti, ke kterým se budou muset coby zastupitelé kvalifikovaně vyjadřovat a hlasovat o nich.

Janko Horváth-Dome

Básník, aktivista, Janov u Litvínova.

Jedna naše strana již tady byla, jsem dost skeptický. Byl jsem u jejího zrodu a dopadla jak dopadla. Díky naší cikánské ješitnosti a diliňipen. Sako Rom kamel te el prezidentos, sako Rom hino nekgod'aveder, sako Rom džanel džavoro... Každý Rom chce být prezidentem, skoro každý z nás je nejchytřejší, umíme všechno na světě...

Musaj te asav – k smíchu. Když jsme kandidovali za ROI v roce 1992, získali jsme od našich lidí minimum hlasů. Nejsem zatrpklý – narušav pre ňikaste – jen děláme stejné chyby a stále je opakujeme, viz poslední volby khere doma na Slovensku. Romská strana kandidovala a co? Zijand te vakeral – škoda mluvit. Sigeder amenge keras rendos maškar amende, pal'is šaj keras god'a ver but'i. Nejdřív si udělejme pořádek sami mezi sebou. Přestaňme se osočovat, nenávidět a pomlouvat a buďme k sobě lačhe sar maro – dobří jako chleba. Jinak nevyhrajeme ani „člověče, nezlob se!“ Khamoro andre vođi tumenge.

Štefan Tišer

Předseda Sdružení Romů a národnostních menšin Plzeňského kraje (www.srnmpk.cz).

Všichni jistě vědí, že v 90. letech měla v parlamentu zastoupení Romská občanská iniciativa. Založení nové strany stojí za zamyšlení. Myslím, že by v jejím vedení měly být osobnosti, které už si něco prožily a zjistily, co je dobré a co špatné. Každopádně by strana měla sjednotit všechny Romy. Rád bych apeloval na Romy-voliče, aby určitě přišli k volbám, abychom měli zastoupení v obcích a městech. Do budoucna by se měla změnit 5% hranice pro vstup do parlamentu, jinak romská strana nemá šanci se tam dostat s podporou většinové společnosti.

Jiřina Šiklová

Socioložka, publicistka, Praha.

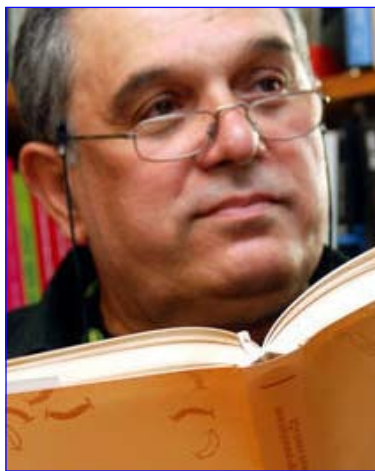
Zakládat politickou stranu na principu etnicity či národnosti nebo pohlaví (strana žen apod.) nepovažuji za vhodné řešení. S takto pojatými stranami jsou zde ve střední Evropě jen ty nejhorší zkušenosti. Takto byla koncipována strana německá, sudeťoněmecká, maďarská a nyní s tím mají potíže i na Slovensku. Demokracie je o volbě programu, zájmů dle sociálního statutu a ten se mění během života. V případě Romů jde o nesmysl navíc i proto, že většina Romů se v ČR ani k romské národnosti nehlásí (jen 11 800 se jich přihlásilo při sčítání obyvatelstva v roce 2001). I kdyby Romů bylo 300 000, a to jich tolik není, a volili i kojenci, tak budou mít nárok na jednoho poslance. Udělají-li to, jen to zvedne negativní postoje vůči Romům.

Jitka Melzerová

Účetní na základní škole na Havlíčkovobrodsku.

Citovala bych dva autory: „Nedosažitelné je to, o co se nepokusíme.“ A „Za všechno může pasivita. Když se budeš pokládat za oběť, staneš se jí.“ Ať Romové založí novou stranu a hájí své názory a zájmy. Jen ať to nedopadne tak, jako při mnoha dalších pokusech o zlepšení postavení Romů. Snad v této straně nakonec nebude víc Neromů než Romů. Stejně jako ve spoustě neziskových organizacích, dětských domovech, azylových domech, speciálních a praktických školách, kde se Neromové starají především o romské děti a mládež. Takže s chutí do toho a hodně štěstí a vytrvalosti.

Romové a věci veřejné

My Romové nechodíme k volbám, protože si myslíme, že se nás to netýká. Nechodíme k volbám i proto, že neznáme jejich význam, dopad a cíle. Ale nechodíme k volbám i proto, že nevěříme českým politickým stranám. Tento důvod bych chápal, ale to neznamena, že bychom neměli chodit volit. Odevzdat svůj hlas politické straně nebo jedinci znamená vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas a tím přímo ovlivňovat politické dění ve státě. Právo volit nám není upíráno. Proto je důležité si uvědomit, že náš hlas má cenu zlata. Možná přeháním, ale říkám to proto, abychom si to my Romové uvědomili.

My jako menšina máme právo mít i svou politickou stranu. Tento

nápad není k zahození, romská strana by zastupovala Romy a hájila jejich práva a zájmy. Konečně by se tak začala řešit romská problematika v ČR. No, ale aby se dostala taková strana do parlamentu, musela by se zúčastnit voleb a dostat od svých voličů potřebný počet hlasů. A tady se hned naskytá otázka: Půjdou Romové k volbám a dají svůj hlas své straně? Myslím, že v tomto ohledu by romská strana narazila čelem do zdi. Jsem si jistý, že by ji volilo víc Čechů než Romů. A řekněme si pravdu, kolik je těch Čechů, co sympatizují s Romy? Těch hlasů by bylo moc málo. Naše romská strana by se do parlamentu nedostala a Romové by zase zahodili svou šanci na lepší život. Ptám se tedy: Když nebudeme chtít na našem životě nic změnit, co tedy zanecháme generacím, které přijdou po nás? Zase jen bídu a utrpení?

Pokud si tu skutečnost uvědomíme, tak v dalších volbách za čtyři roky už můžeme něco napravit. Ale letos na podzim se už budou konat i volby do obecních a městských zastupitelstev a pro nás pro Romy to je další příležitost podílet se na věcech veřejných. I v tomto případě máme možnost ovlivňovat mocenskou strukturu. Svým volebním hla-

sem můžeme brzdit změny, s kterými nesouhlasíme. Svým volebním hlasem si můžeme vybrat z kandidátů svého člověka, starostu obce nebo starostu městské části. Tím dáme najevo, že chceme, aby nás zastupoval právě on, rozhodoval za nás a hájil naše práva a zájmy.

Jít k volbám znamená pro občana změnit věci, s kterými nesouhlasí, ale také vytvořit pro sebe a své děti společnost, ve které budou fungovat zákony v souladu s demokratickými principy. Obzvlášť to platí pro nás Romy, třeba v oblasti bytové politiky. Mocenské síly nemilosrdně využívají jen jednu tvář zákona, postih. Vůbec se nezabývají tím, že by nám mohly i pomoci a zákony jim to umožňují. Tito lidé tedy nehájí naše práva a zájmy, ale my voliči to můžeme změnit. Třeba když nejsme spokojeni se starostou obce nebo se starostou městské části, tak mu ve volbách nedáme svůj hlas. Zvolíme si jiného zástupce. Tedy volby nám dávají šanci vstupovat do politického dění a tím ovlivňovat nejen svůj vlastní život, ale i život veřejný. Proto je už nutné, aby si Romové uvědomili, že každé volby mohou pozitivně změnit jejich život, ale podmínkou je, aby chodili volit. **Gejza Horváth**

Založit romskou stranu, třebas jen pro komunální volby – ano či ne?

Jak se poučit ze zkušeností ženské strany Rovnost šancí?

„jich“ (Romů, žen), ne „nás“. Romská strana by pak v případě jejího úspěchu, spíše však dlouhodobě, mohla být pro zavedení strany důvodem, aby romskou tematiku ze svých programů vypustily s odůvodněním, že tady přeci existuje „ta romská strana“. Jinými slovy, podporují vznik romské strany. Zejména v současné době, kdy nastupuje nová, konzervativní vláda s plánem škrtů v sociálních dávkách, nárůstem DPH a zavedením dalších opatření, jež zasáhnou nejnižší příjmové vrstvy. V době, kdy rostoucí sociální a ekonomické nerovnosti s sebou nesou také růst extremistických nálad. V době, kdy konzervativní síly v řadách budoucí koalice jsou napojeny na (extrémně) nacionalistické skupiny. V době, kdy je možné, že zrušení postu ministra/ministryně pro lidská práva s sebou ponese také marginalizaci lidskoprávní tematiky, včetně té romské.

Komunální volby a řešení vzniklá na místní úrovni budou o to důležitější. Byť často slýcháme, že na komunální úrovni nehraje politická příslušnost zásadní roli, je důležité, komu dáme svůj hlas. V komunálních volbách máme jako voliči a voličky ve svých rukách obrovskou moc – můžeme si zvolit „své“ zastupitelstvo. Zda se něco změní, co a jakým způsobem, tedy můžeme ovlivnit i my sami.

Míša Appeltová

Zástupkyně ředitelky sdružení Fórum 50 % (www.padesatprocent.cz).

V roce 2004 vznikla ženská strana Rovnost šancí (RŠ). Její založení mělo obrovský mediální ohlas, političtí komentátoři vznik na jednu stranu přímo zatracovali nebo jej komentovali jako v České republice neudržitelný. Na druhou stranu někteří vyzdvihovali možnosti, jež založení čistě ženské strany a sestavení kandidátek ve všech krajích (či alespoň jejich většině) může přinést. Vznik strany založené na určité identitě – ať už ženské, romské či osob se zdravotním postižením – upozorní na závažný problém nedostatečného zastoupení těchto skupin obyvatelstva v politice. Přičemž víme, že to není jejich nezájmem o politiku, ale způsobem (často neférovým), kterým zavedené politické strany v ČR fungují.

Takto vzniklé strany pak vytvoří velkou „zásobárnu“ či nabídku politicky kompetentních lidí, mohou přinést nová témata nebo nový pohled na témata stará a zejména motivovat další členy a členky dané skupiny k tomu, aby se do politiky zapojily. Dají příklad toho, že „to jde“.

Domnívám se tedy, že má smysl romskou stranu založit. Koneckonců, i přes rezervovanost české společnosti vůči „ženským“ frakcím, tématům a feminismu obecně, RŠ zaznamenala v komunálních volbách relativně velký úspěch (zhruba 10 879 hlasů) a dodnes za tuto stranu působí v některých obcích zastupitelky.

Vznik a působení romské strany by mohlo mít ještě jeden velmi pozitivní efekt: ve společnosti a médiích převládá diskurz romské komunity jako „nepřízrůsobilých“. Jako těch, kdo pouze „zneužívají sociální dávky“ a nemají zájem zapojovat se do chodu společnosti. Romská strana by mohla toto pojetí narušit a pomoci budovat pozitivní obraz Romů/Romek v České republice.

Strana založená na určité identitě ovšem má své nevýhody. Strana RŠ nebyla brána vážně, důvod vzniku této strany nebyl pochopen či byl zesměšňován a specifika programu strany RŠ se nestala součástí programu zavedených politických stran. (Vedoucí představitelky navíc spolu brzy přestaly komunikovat a strana se rozpadla.) Velkou potenciální nevýhodou stran založených na určité identitě je skutečnost, že její program je chápán jako navázaný právě na tuto identitu, ve smyslu: to se týká

Oddělovat menšinu od většiny?

Zkušenost se stranami, které zastupují výrazně jednu menšinu, není o nic lepší než zkušenost s „národním“ státem. Menšina nutně zůstane menšinou, její politický vliv vždycky bude záviset na spolupráci s jinými skupinami. Založením vlastní strany se menšina ještě výrazněji odděluje od většinového života.

Účinnější je vytvořit hnutí, jehož členky/členové mohou působit v duchu hnutí ve všech politických stranách. Pokud se vytvoří hnutí solidární, s hlubokým vědomím kulturní jednoty, společné skutečnosti a sdílených tužeb, může si vytvořit podstatný vliv. To ostatně je taktika, kterou úspěšně užívali Židé, američtí černoši a v mnoha zemích také zelení. Výjimkou jsou situace, ve kterých je menšina natolik počet-

ná, že se může stát jazyčkem na váze. To byl případ zelených v Německu a Rakousku. Může to být i případ v lokální politice, kde jsou podmínky výrazně místní.

Ač zajímavé je, že američtí černoši k vlastním stranám nesáhli ani tam, kde místně představovali většinu, např. v Atlantě. Jejich předáci tehdy říkali, že jejich účelem není vládnout nad bílými, jako bílí vládli nad nimi, nýbrž vytvořit integrovanou společnost (či jak říkají v Jižní Africe, společnost „duhovou“). Proto i v situacích, kdy může být přechodně a místně výhodné vytvořit vlastní uskupení, smyslem takového uskupení zůstává, aby se mohlo rozplynout v duhové společnosti, ne aby se stalo novou vládnoucí silou. Menšinovým heslem, řekl kdy-

si muž, kterého považuji za největšího Američana 20. století, potřebuje být svoboda, spravedlnost, solidarita, ne moc. Jmenoval se Martin Luther King.

Erazim Kohák

Filozof, publicista, Praha.

Na obecní a městské úrovni se dá v politice leccího dosáhnout

Nikdo není důležitější ani potřebnější nad jiné. Jsem pro založení (romské – není důležité) strany s názvem třeba Dživipen – Život.

Myslím, že na obecních a městských úrovních lze leccího dosáhnout. Romové by tímto mohli získat větší podporu a prostor pro realizaci vlastních nápadů a aktivit, dostali by se k širším pracovním možnostem. Systémové změny mohou nastat až následkem působení každého z nás na tom místě, kde zrovna jsme. To je většina lidí schopná pochopit a tudíž by mohli takto angažované zástupce chtít i nějak podpořit.

Je pravda, že si vše děláme sami, připomínám, že i to dobré, a o to tu jde. Je důležité vybrat mezi Romy takové zastupitele, kteří dokážou objevit a naplnit skutečné zájmy a potřeby lidí a následně je i v širším měřítku prosazovat.

Možností, které otevírá čerpání fondů EU, lze dle mého názoru využít i jinak než jen k dílčímu krmení Romů přes většinou úzké aktivity občanských sdružení. Strkáním sebenášních peněz do vlastních kapes a s tím spojeným nafukováním vlastního ega při zneužívání kompetencí novodobého „romského nebo českého proromského aktivisty“ ztrácíme důvěru... i ve vlastní síly pokračovat v cestě, která je před námi.

Nemyslím, že je potřeba cokoliv na romské mentalitě měnit. Vždyť Romové mají čirou až dětskou radost ze života, jako nic se povznosou nad tíhou budoucnosti, pláčou a smějí se z plna hrdla kdy a kde to přijde, tančí kdy chtějí, jednou se svými mrtvými – s minulostí, jindy s tím, kdo je po ruce. Po budoucnosti nepátrají, přestože se do ní umějí podívat, jsou živelní, srdeční, přímí a nejraději jsou teď a tady. Bez ustání naplno žijí a nechávají se unášet přítomností.

To všechno jsou vlastnosti, ke kterým se ostatní prokousávají ži-

votem, knihami, jak to jen jde. My, Romové, tak moudře – přirozeně – žijeme. Myslím, že tohle je nejdůležitější poselství a bohatství, které nám naši předkové zanechali.

Proč nuceně hnát Romy ke vzdělání, když v jiných dimenzích života tato složka postrádá význam? Tak je tomu podle některých vědců, esoteriků a také mnoha lidí, co hledají život, pravdu a lásku minimálně až tam, kam dohlédnou. Je to legrace, každý vidí slunce, přitom až kam se denně díváme? Víme, že je troufalé a nezvyklé hovořit o vzdělávání jako o činnosti, která má jen nějak zaplnit čas a možná zahnat nudu, i když tu většinou právě ve škole objevíme.

Je to podstatná věc pro každého z nás a tady dokonce a snad i jediné platí, že máme všichni stejné podmínky k tomuto rozvoji. Že dovolíme, aby tomu tak nebylo ve všem, že například přínos jednoho je nehorázně nadceněn penězi oproti přínosu druhého člověka, to je nepřipustné. Víme, že nikdo není důležitější ani potřebnější než každý jeden z nás.

Vybrali jsme si a s námahou vystavěli tenhle život, přesto mnozí tápou a zoufale hledají ten pravý... i tam, kde je tma.

Život jako složitý rébus s mnoha nápovědami a pomocníky má ale vlastního schopného navigátora a vůdce. Ten sídlí v nitru každého

z nás (říkáme mu duše, vlastní Já, vesmírná energie...). Je to ten hlas, kterému bychom měli vždycky naslouchat, varuje nás před nebezpečím, křičí pokaždé, když jdeme proti němu, už sotva špitá, když to děláme příliš často. Je to přesto náš věrný, neochvějný a moudrý druh, náš průvodce, naše všechno. Stačí, když se o něj opřeme, uděláme, co si přejeme, povede nás a bude chránit.

Člověk by měl mít možnost dělat, co ho baví a zajímá, jediné taková práce přináší hojnost, radost a uspokojení pro každého.

Je víc než jasné, že potřebujeme Romy všude tam, kde jde o člověka, jeho uplatnění, hodnotu života a otevřené možnosti realizovat se – kultivovat sebe tak, aby nás nemohla pronásledovat hrozba ať už ptačí chřipky nebo finanční – ekonomické – krize. Minulost patří minulosti, budoucnost budoucnosti, můžeme žít a prodlévat jen v přítomnosti, která se skrývá v tomto okamžiku a v následném teď a hned v tom dalším atd. Život, na který se díváme z nějaké vzdálenosti, proteče kolem bez toho, abychom jej poznali a obhatil nás. Proto se do něj ponoříme a neúnavně, posléze s naprostou rozkoší automaticky prožijeme naplno každou vteřinu přítomnosti. Uvidíte, co to udělá s vaším myšlením, klidem a poznáním... Můžeme si na zkoušku lehnout do vody a uvědomovat si, co všechno můžeme teď vnímat, prožívat, poznávat, a takto to dělejme úplně se všim.

Budeme konečně klidní, šťastní, svobodní, prosti všech problémů a starostí, kterým obvykle věnujeme tolik pozornosti – energie i času svého života?

Nechcete zkusit pozvat všechny smutky, starosti i strachy do přítomnosti, nechat je jen tak kroužit si kolem a pak je proměnit třeba v motýly? Ano, je sakra na čase, pojďme se najít a udělat pro sebe a pro život maximum.

Iveta Kováčová

Lucie Sharrii Oračková

Středoškolská studentka, Brno.

Založení romské politické strany bych uvítala hlavně z tohoto důvodu, aby se vědělo, že Cikáni se dokáží postavit na vlastní. Proč si nezaložit vlastní stranu, když na to máme právo? Volit budu jediné tehdy, když v ní budou rozumní lidé a ne rádoby doktoři nebo inženýři. Obyčejní lidé by měli dostat také šanci prosadit se v politice. Kdo ví, co by dokázal obyčejný člověk z ulice. Ne?

Milan Daniel

Jednatel sdružení Most pro lidská práva (www.mostlp.org), Pardubice.

Nevěřím tomu, že odpovědnou politiku lze dělat na etnickém nebo národnostním principu. Ten by samozřejmě měl být zohledněn tak či onak v programech všech demokratických stran a Romové by měli volit tu nebo ty z nich, které nejlépe vyjadřují jejich zájmy. Založení nové strany menšinového etnika podle mne k ničemu produktivnímu nepovede. Komunální volby samozřejmě mohou přispět k posunu toho, jak jsou Romové vnímáni většinovou společností. Velmi přitom bude záležet na tom, jakým způsobem kandidáti pojednají témata, která jsou v místních komunitách živá. Jsem toho názoru, že šanci na úspěch mají ti, kdo přijdou s progresivními návrhy řešení, která neprospějí jenom Romům, ale budou mít šanci zlepšit kvalitu života v celém městě, městské části či vesnici a v nichž budou hrát Romové pozitivní roli.

Helena Křištofová

Romská poradkyně na Magistrátu města Brna.

Co bych řekla založení nové romské strany? Odpověděla bych otázkou: A kdože to bude stát v jejím čele? O volební program bych se zajímala až poté, kdy se přesvědčím o důvěryhodnosti a nezištnosti jeho kandidatury. Taková osobnost by měla být přijatelná pro širokou romskou veřejnost, ať už by se ti lidé řadili do jakékoliv skupiny či podskupiny, kasty či podkasty, rodiny či velkorodiny, jedno která světová strana byla původně jejich domovem. Romskou stranu by měl reprezentovat člověk požívající přirozené autority a všeobecné úcty ostatních Romů. Znamenal by nádhru pro ty, kteří potřebují každodenní pomoc ostatních a představoval by také přijatelnou volbu pro ty, kteří reprezentují tzv. romskou elitu a mnohdy se cítí být těmi vyvolenými, přestože na to přišli úplně sami. Pokud by taková osobnost existovala a k založení nové romské strany by opravdu došlo, její volební program by měl být přednostně zaměřen na integraci uvnitř romských komunit. Zejména proto, že k udržení jakési stability se doporučuje stát na obou nohách a teprve pak je možné něčeho dosáhnout, ať už ve volbách či mimo ně.

(pp)

Plamínková slavnost rozzářila Šternberk

LEDCE – Plamínková slavnost aneb Ledce voní rozmarýnou – Dětský den, se uskutečnila druhou červnovou sobotu odpoledne ve šternberském areálu Zámeček. Děti i dospělí z místního dětského domova, rodinní příslušníci, obyvatelé obce a blízkého okolí se setkali na přátelském posezení v přilehlém parku.

Měli také možnost si také prohlédnout renovované přízemní prostory budovy, které od podzimu budou sloužit jako školní klub nejen pro děvčata a kluky dětského domova, ale i pro mládež z Ledce a okolí.

V programu odpoledne nechyběla diskotéka pod širým nebem, ukázka břišních tanců i hip hopu v podání děvčat a kluků z domova, tombola, bohaté občerstvení, představili se zongléři a taneční skupina Respect US.

(Deník, ht)

Chcete přispívat na naše anketní a tematické stránky?

Ozvěte se na pecinkapavel@seznam.cz

nebo rhantos@volny.cz

co na to naši čtenáři?

Mám otázky: Proč se na pracovní místo, které je vytvořeno pro Roma, přijme neromský pracovník? Proč se píšou různé projekty pro Romy, když ti Romové z toho nic nemají? Mám na mysli např. profese asistenta pedagoga, policejního asistenta atd. Mají to být pracovní místa pro Romy, proč tomu tak není? Proč organizace, které jako že pomáhají Romům, zaměstnají zpočátku Romy, a po nějaké době je propustí a zaměstnají Neromy? Proč se stále mluví a píše o nás Romech a stále se nic neděje? Neexistuje žádné zlepšení, je to pořád stejné. Je to o penězích. Nejvíce mě rozčiluje, když se o nás mluví ve smyslu jako že nechceme pracovat a že bereme podpory. My jsme si ty podpory a sociální dávky nevymysleli a bereme pouze to, na co máme nárok jako ostatní Neromové. Zkuste mi na tyhle otázky odpovědět. A rozumně.

Marie Holubová, Ostrava

Zklamali jste mě, čekal jsem že mi pomůžete, ale vy nic neděláte. Je to ještě horší, už nevím co mám dělat, bojíme se všichni. Robím u chlapa, za celý měsíc mi dal tři tisíce a to robím jak kůň a furt je to dokola. Nemá to konce, nemůžu je udat, však by nás zabili.

PG

V posledním čísle Romano hangos jsem našla řekněme ne úplně pravdivý článek o oslavě dne dětí v brněnském Dromu, který byl navíc podepsán mým jménem. Byla bych ráda, kdyby se bez mého vědomí mým jménem žádné články nepublikovaly.

Marcela Bucháčková, Brno

Chtěla bych se vrátit k RH 6-2010, kde jsem četla: „*Když já si jenom pomyslím, že jsem ten víkend 24. dubna přednášel v Hodoníně a nikdo, ale vůbec nikdo se mi nezminil, že se koná Miss Roma... A když si pomyslím, že jsem neviděl ani jeden maličký plakátek, který by na tu událost zval, uvědomuju si znovu, jak velká je mezi námi propast a znovu toho velice lituji... Erazim Kohák.*“ Je škoda, že přátelé pana Erazima Koháka nevěděli o konání Miss Roma 2010, ale hodonínští občané byli informováni vylepenými plakáty a malou kopií plakátu v dubnových Hodonínských listech. Shodou okolností na téže stránce, na níž byla upoutávka na přednášku pana Koháka, konanou 22. dubna 2010. O průběhu a výsledcích, včetně fotek, se psalo v týdeníku Sedmička Hodonín a Břeclav, v novinách JM Dnes a v květnových Hodonínských listech. Hodonínské listy o této akci informují veřejnost již několik let, včetně fotek vítězů. Tak kde je ta propast?

Jitka Melzerová, Havlíčkovrodko

Z reakce na anketu Co volby Romům přinesou? (RH 8-2010):

V otázce Romů si toho od nové vlády mnoho neslibují. Má řešit tolik důležitých problémů, že se určitě tato otázka tak hned na program jednání nedostane. Podle mne nemá naše společnost cit, talent, předpoklad a připravenost tuto otázku správně vyřešit. Řekla bych, že je po staletí ve vztahu k Romům jaksi zakomplexovaná. Především doufám, že již nebudeme svědky sprostých a agresivních přestřelek mezi politiky, že se konečně obnoví etika v jednání. Také doufám, že se konečně provedou nutné reformy. V minulých letech byla mezi pravici a levici naprostá rozdílnost v názorech a neochota se na něčem domluvit, naše země se potácela zprava doleva podle toho, která strana ve volbách zvítězila. Po volbách, když se vyměnil vítěz, se všechno minulé zrušilo a kolotoč pokračoval dál. V podstatě jsme skoro na stejném místě jako po revoluci. Doufáme, že si toto politici uvědomili a starých chyb se vyvarují. Dobrým začátkem je výměna politiků. Uvidíme.

Nevolila jsem ČSSD ani ODS. Nikdy jsem nebyla členkou žádné politické strany. V podstatě je mně lhostejno, kdo vede tento stát, ale chci, aby byl pořádek, aby se dělalo něco dobrého a správného pro národ, aby se nám všem dobře žilo. Nežlobte se, ale ČSSD chce dělat libivou politiku rozdáváním, jako rozdávali komunisti, až museli vyklidit pole. Bude dobře, když teď budou pravici hlídat a tím i sociální jistoty národa.

Eliška Willis, Brno

Domnívám se, že nová vláda nepřinese nic nového, zvláště Romům. Dvacet let na transformaci občanskou, politickou, ekonomickou a hlavně duchovní české společnosti nestačí. Anticikanismus, jak toto slovo používá v posledním čísle Romano hangos pan Giňa, myslím, vystihuje správně vztah současné majoritní společnosti vůči Romům. Pokud tato společnost nepřestane mít strach z toho „jiného“, třeba jinak vypadajícího, nic se nezmění. Dokud „gádžové“ nezačnou vidět Roma na prvním místě především jako člověka, který má pouze jinou barvu pleti a jiné životní priority, zůstane to stejné jako dosud. Je to proces na celá desetiletí.

Změnit situaci musí chtít sami Romové. Romským projevem nacionalismu to však nezmění. Černým občanům USA to trvalo více než sto let, než prolomili bariéru bílého rasismu. Byl to trpělivý nenásilný odpor, korunovaný osobností Martina Luthera Kinga. Romy nemůže vést „bílý muž“. Na druhé straně česká majoritní společnost se musí zbavit předsudků, zaujatosti a naučit se vést skutečný dialog v toleranci a empatii. Jak to kdysi prohlásil bývalý německý kancléř Helmut Kohl, když se angažoval po skončení druhé světové války jako dvacetiletý student v napravení francouzsko-německých vztahů: „*Museli jsem více bourat než stavět, především předsudky, nedůvěru a nenávisť!*“

V posledních volbách jsem podruhé volil zelené, vědom si, že propadnou. Aniž si to uvědomuji, tak „čtyřka“ – Martin Bursík, Kateřina Jacques, paní Zubová a Jakubková – naprosto odradila voliče způsobem, že dostat znovu zelené do parlamentu bude otázkou řady let. I mladí voliči se od nich odvrátili. Jsem přesvědčen, že rozumná zelená politika má ve společnosti své místo. V podhůří Alp v Bavorsku jsou oblasti, kde mají zelení 20 % a jejich členy jsou i sedláci, což u nás je zatím nemyslitelné.

Bomunil Řeřicha, Lubenec

Dokončení ze str. 1
ně jsem se dostával na kvalitnější úroveň díky spolupracím na kompilacích a pak jsem se rozhodl udělat svůj vlastní projekt.

Tvé nejbližší akce, kde tě lidi mohou vidět?

Teď momentálně nevím, kdy a kde bude další moje vystoupení. Naposledy mě mohli lidi podpořit a vidět na akci v Havířově a nedávno na festivalu Votvírák, který otevírá sezonu festivalů. Vystoupil jsem na stejné stagi jako PSH, Moja Reč a další.

Co bys řekl o filmu Šitkredit? Kdo tě oslovil, jaké máš pocity před kamerou? Šlo o tvůj první film?

Martin Řezníček mě viděl ve filmu Česká RAPublika a hned mě kontaktoval a nabídl mi účast v jeho dokumentu nazvaném Šitkredit. Nabídku jsem přijal. Sešli jsme se spolu v Ostravě, kde jsem se dozvěděl všechno potřebné o filmu. Nakonec jsem

nahrál do hudby Pavla Baara singl k dokumentu. V Karvině jsme natočili i několik scén k singlu, který zachycuje děj filmu. Celý tento dokument pojednává o lichvě. Určitě si jej nenechte ujít, stojí opravdu za to! Před kamerou jsem nestál poprvé. Jak už jsem zmínil, účinkoval jsem i ve filmu Česká RAPublika.

Co ještě o tobě nevíme? Prozrad nám o sobě něco navíc.

Lukrecius Chang: texty, rap, internet, show, oda miro

Vičinel pes Lukrecius Kišš Chang, avel khatar foros Karviná, khatar severno Morava. Imar sar leske ehas štar berš dikhelas pro kazety, so andre bavinelas o Michael Jackson. Palis pes chudlas korkoro te sikhavel. Polokes pes chudelas andro bašaviben (kalo bašaviben). Andro berš 1995 peršes gelas andro klubos Casanova, the thodas pes jekhetane le dženenca, so keren o rap (DiGaz, Master G). O DiGaz leske bikendža peršo gil'i - savi pes vičinelas Paramisi, the savi pes sikhadža pre kompilacija RSS 2. Andre koda berš o RSS vystupinelas maškar džene Karvinate, he andro aver fora, dochudle pes tiž andro susedno Polsko. Le Lukrecius Kišš ehin pherdo pal peste, džanel le dženge te phenel, so akanak predživkerel. Sar korkoro phenel, hino korkoro pestar.

Savo ehas Tiro čhavoripen?

Ahoj, miro čhavoripen ehas lačo. O Dad mange cindžas VHS kazety (akčne the bašavibengere), pal lende man palis sikhavavas o kheliben the bare rugipena. Rado pre kada leperav.

Kaj the kana Tut narod'indžal?

Narod'indžom man andro Havířov, pal o 26 berš. Aťe imar sar somas ciknoro, ta bešavas andre Karviná.

Savi škola avri stud'indžal?

Stud'indžom avri Stredno integrimen škola ke Karviná.

Tire zaujma, pre soste pes thoven?

Maškar mire zaujma pes thovel te pisinel o lava, o rap, bojovo džani-

ben, o kheliben, o modeling, o internetos, the show.

Ko Tut podporinel, ehin Tut vare-savo managers?

Miri podpora mange dochudlom peskre butenca. Ehin oda třebas o džene khatar ulica, o džene na ča pal o internetos, mire lače džene, e fajta, miri džuvli, the savore džene, save peske cinde miro album. Kale hine čačes lače džene.

Sar Tut vlastne dochudlal ko rap, ko kheliben?

Ko rapos man dochudlom andro klubos Casanova, savo patrinlas le DJ Master G. Jov mange sikhadža, so oda ehin o svetos andro rapos. Me man andre thodom cale jileha the chudlas man oda te bavinel. The palis man dochudavas andro feder urovňa, palikerdo andro jekhetaniiben pre kompilacije, the palis mange phendom, hoj mange kerava miro vlastno projektos.

Tire najsigeder vystupeňija, kaj tut o džene šaj dikhen?

Akanak pal nisoste nadžanav, kaj the kana man avla miro aver vystupeňija. Načirla man o džene šaj dikhle pre akce andro Havířov, the načirla pro festivalos savo pes vičinelas Votvírak, savo phundravel e sezona andro festivala. Vystupindžom pre stejno sera sar o PSH, Miri čhib the aver.

Minulý rok jsem vydal album Jedinečný, které si může každý objednat za pouhých 100 korun. Nyní se už však rozjely práce na druhém albu, které ponese název Jedinečný vol. 2. Očekávejte velkou smršť drsných rýmů a příběhů. Pokud se chcete o mě dozvědět více, tak navštivte mé stránky www.myspace.com/lukrecius a www.freemusic.cz/lukreciuschang/kapela-mp3.html

Ptala se Veronika Kačová

So bi amenge phendžalas pal o filmos Šitkredit? Ko Tut pro lav thodža, save Tut ehin šunde? Ehas oda Tiro peršo filmos?

O Martin Řezníček man dikhlas andro filmos Čechiko RAPublika, the mindžar mange vičinelas, the diňas mange jekhetaniiben andro leskro dokumentos „Šitkredit“. E nabídka ilom. Arakhlam pes peha andre Ostrava, ode man došundžom savoro, so kampolas te džanel pal o filmos.

Palis nahrajindžom pre melodija le Pavloske Baaroske e gil'i andro dokumentos. Calo kada dokumentos del duma pal e lichva. Bizo pre leste dikhlen! Pal e kamera naterdžuvavas peršes. Sar imar phendžom, bavinavas he andro filmos Čechiko RAPublika.

So mek pal tute nadžanas? Phen amenge vareso buter pal Tute.

Aver berš diňom avri o album, savo pes vičinelas Korkoro pesar, savo peske šaj objedninen vaš o lače love 100 korun. Akanak kerav buti pro dujto album, savo pes vičinja Korkoro pestar vol. 2. Avela andre bari energija andro bengale lava the paramisa. Te pal mande kamen te džanel buter, ta šaj dikhlen pre mire stránky www.myspace.com/lukrecius a www.freemusic.cz/lukreciuschang/kapela-mp3.html

Phučelas e Veronika Kačová

Lapení v pavučině předsudků

Všude se mluví o nutnosti tolerance. Potřebujeme, aby nás ti druzí tolerovali a pochopili. Vždyť my jsme tak jiní, my máme svoji kulturu atd. Opravdu je ale nutná tolerance? Nestačilo by si pouze říct, že to, co poslouchám, v co věřím a podobně (jednoduše moje kultura), mi nesmí nijak bránit žít a sdílet s jinou kulturou? A když je tomu tak, tak se musí najít něco, co je společné oběma příslušníkům daných kultur, aby je to sjednotilo a dalo jim základ k pozdějším dialogům.

Není možné přijít za človíčkem, který si stěžuje, že ten větší a silnější ho nemá rád, že ho netoleruje a ubírá mu tím jeho práva, a dát mu pocit, že on není zas tak malý, že on je taky příslušníkem velkého národa?

Co ho čeká, až vyjde z domu na ulici a potká se s tím, kdo ho považuje za cizího a tolik jiného?

Půjde tím svým krokem. Hlavu bude mít plnou myšlenek, ale jakmile potká „jiného“, tak se hlava vyprázdní. Hlavu má prázdnou a něco ho tlačí v hrudním koši... Jakoby by mu chtělo vyskočit srdce a po chvilce jakoby mu zase ležela na hrudi stotunová svině jménem Schneider. Nemůže naplnit hlavu ničím jiným, než přiblblou reklamou lemující ulici.

Konečně.

Došli k sobě. Hlava se zas naplnila smysl dávajícími myšlenkami. Pozdravil. V řeči „jiného“, jazykem úředním.

Odpověděl.

Jakoby se čas v ten moment zastavil a oni se na sebe dívali. Upřeně se jeden druhému koukali do očí. Prohlíželi se, jako by ten druhý byl mimozemšťan. Bylo tomu tak. Prohlíželi se a hledali rozdíly. Rozdíly, kvůli nimž jsou tak jiní, kvůli kterým by se měli minimálně tolerovat.

Po dlouhém hledání zjistili, že jsou stejní.

„Jiný“ to nevydržel a ticho zrušil otázkou. Zeptal se stále hledajícího: „*Taky z dovolený?*“ Hledající na něj nechápavě kouknul a s úsměvem odpověděl: „*Ale kdeže z dovolený, z práce.*“

„Jiný“ se v tu chvíli zarazil a jeho tvář sněhodou od sluníčka polil pot studu. V jeho hlavě začaly pracovat předsudky, které se kombinovaly se stále narůstajícím pocitem z této trapné situace.

Ještě štěstí, že z hledajícího se vyklubal obyčejný člověk. Tento „obyčejný“ se přestal usmívat koutky rtů a otázku „jiného“ oplatil svou. „*Od moře... koukám krásně opálenej...*“

„Jiný“ jen zíral a nevěřil svým uším. Jak to? Jak to, že se neurazil? Jak to, že je v pohodě a dokonce se tomu zasmál? Jak to, že není stejný jako ostatní? Jak to...

Hlavu plnou „jak to“ nemohlo nic kloudného napadnout. „Obyčejný“ opět zasáhl. „*To víte, někdo to má*

od přírody a někdo za to musí platit, jako za vše! Nemám pravdu?“

Ukončil svou pomocnou ruku „obyčejný“ a čekal, co na to řekne „jiný“. „Jiný“ konečně přišel k sobě a pochopil vše, co mu chtěl „obyčejný“ povědět.

Zasmál se. Konečně. Ten smích byl osvobozující. Konečně se zbavil pocitu, že zas řekl něco, co neměl. „*To máte pravdu, byl jsem s rodinou v Tunisu.*“ „*Stálo nás to přes dvacet... no ale bylo tam krásně.*“ „Jiný“ odpověděl a čekal, co se bude dít. Možná kývne a odejde, možná se pochlubí, že byl taky někde... Bože, ať mluví...

„Obyčejný“ se na něj koukl a opět se usmál. „*To já, kdybych měl vzít rodinu k moři, tak mě to bude stát sto, a to by bylo málo... Já je беру na přehraďu a máme to za dva tisíce, a když vezmu tchyni, tak to maj děti i s vlnama... To víte, má místo žaludku míchačku... Ta sní, na co přijde... A žena – ta je celá po ní, ještě štěstí, že to z ní vytahaj ty děti... To víte, šest dětí...*“

„Jiný“ se začal smát a najednou zjistil, že jsou opravdu stejní. Teď i předtím... vždy. Jsou stejní dokonce i se svými všedními starostmi. Jakápak tolerance. Proč mám tolerovat někoho, kdo má stejné starosti a radosti jako já. Proč bych ho měl tolerovat, proč s ním nemohu sdílet, existovat bez předsudků. Prostě já Franta, on Tonda. Proč on musí být Rom a já Čech.

„Jiný“ pod návačem myšlenek zvažněl. Koukl na „obyčejného“ a řekl: „*Až na počet dětí, to mám stejné... A odkud ste? Vidím vás tu poprvé...*“

„Obyčejný“ se zasmál a odpověděl: „*Bydlíme s rodinou tady blízko, hned za rohem... A kdepak poprvý, minulej tejden vám brácha pomáhal na tom vašem baráku...*“

„Jiný“ se kouknul směrem, kam „obyčejný“ ukazoval. Opravdu. Takže to je on. Oni. Ty Cikáni...

„*Ale to je náhoda, ale vás jsem ještě neviděl, vás bych si pamatoval... Ale to je jedno, tak pozdravujte bratra...*“

„Obyčejný“ se na něj koukl. Hlava mu probírala „jiného“ myšlenky. Věděl přesně, co si „jiný“ myslí. Po usmál se, s hlavou plnou pochope-

ní a myšlenkou, jak je ten „jiný“ omezený. Omezený svými předsudky, svými „vždyť jsou všichni stejní a tak jiní než my“.

„*To víte, že budu... už musím, tak se mějte hezky a pozdravujte doma.*“ „Obyčejný“ ukončil rozhovor obyčejnou frází bez obsahu a s vědomím, že pozdrav bude nevyřízený.

To samé ukončil „jiný“ s tím malým rozdílem, že mu hlodalo na mysli, jestli on se neurazil, jestli on zas neřekl něco špatného...

Když už od sebe byli na dva kroky daleko, otočil se a „obyčejnému“ se omluvil za počáteční nedorozumění. „Obyčejný“ jen mávl rukou a poslal svoji poslední větu: „*Ještě že jste byl u toho moře, jinak bychom okolo sebe chodili do konce života a nezasměli se spolu, ba co víc, ani bysme se nepozdravili...*“

„Obyčejný“ šel domů. Usmíval se a bylo mu fajn. Zase ukázal jednomu z „jiných“, jak jsou omezení a že se bojí vlastního stínu.

„Jiný“ šel domů s pocitem, který byl stejný jako pocit Nobelův, když vynalezl dynamit. Taky se usmál. Byl i docela rád, že si po dlouhé době pokecal s normálním člověkem. Že mohl na chvíli pokecat jako člověk a ne jako inženýr. Prostě ho to vrátilo na zem.

Ale když přišel domů, tak se mu to v hlavě rozleželo. Nobel zjistil, že dynamitem se dá zabíjet. „Jiného“ napadlo, co když opravdu nejsou všichni stejní, co když je víc takových, jako byl „obyčejný“?

„Obyčejný“ přemýšlel dlouho. Přemýšlel o sobě, o předsudcích, o tom, co se o nich povídá, o tom, co sám viděl, o tom a o všem možném, co k obrazu Cikána patří.

Byla půlnoc a on se nemohl soustředit na manželku. Manželka našťávně usnula. Byly dvě a on pořád nespál... pořád přemýšlel. Přemýšlel, jak má zítra koukat na „obyčejného“.

Byly tři. Manželka se probudila. Dala mu pusinku na čelo a řekla: „*Spinkej, jo a zapomněla jsem ti říct, že zítra pohlídám sousedům malýho Petra. Tak spinkej, broučku.*“

„*Cože, sousedům, těm Cik...?*“ O čem je příběh o „obyčejném“ a „jiném“?

Je to příběh nás všech. Příběh obyčejných lidí se svými předsudky. Předsudky, které nám brání navazovat kontakt. Brání nám poznávat sama sebe prostřednictvím kontaktů s těmi „jinými“. Předsudky vládnu světu a tolerance je nástroj k posilování předsudků.

Tolerance je kouzelné slůvko všech, kteří se bojí vlastního stínu. Všech těch, kteří žijí svůj životek uzavření v kleci, kterou si postavili z předsudků.

Antonín Ferko
Studoval sociální antropologii v Plzni, pracuje jako ošetřovatel skotu.

Dnešní svět

Nechci se dívat na to, co se poslední dobou děje, pesimistickým pohledem, ale nejen já mám zvláštní pocit, že něco není v pořádku. Je hodně událostí, které nasvědčují, že my, jako lidé, děláme někde chybu. Ať to jsou pohromy, kterých je v poslední době čím dál víc, nebo vláda, která nikdy neudělá nic užitečného, co by opravdu změnilo situaci obyčejných lidí. Všechno, co se děje, zemětřesení, války, únik ropy nebo to, že letadla padají z neznámého důvodu, poukazuje na to, že život na této planetě je čím dál těžší.

Existují takoví lidé, kteří říkají, že toto jsou temné časy a že všechno to, co se dnes děje, není náhodné. Je pravda, že planetě, přírodě a ani počasí poručit nemůžeme. Ale co můžeme a nebude nás to nic stát, je, že změníme sami sebe k lepšímu. Vytrácí se úcta k rodinám, ke starším lidem, k nemocným... Je

třeba si znovu najít cestu a získat úctu a lásku zpět. Svět je jiný také v tom, že spousta mladých lidí (a mohu říct, že z vlastní zkušenosti vím, že i spousta dětí) potřebuje k životu drogy. Jsou závislí v lepším případě na marihuaně a kolikrát jsem od nich slyšela, že bez „trávy“ by nevydrželi ani jediný den. Je to velice smutné. Moc dobře si je pamatuji, jak ještě před několika lety seděli v kočárku a jedli sladkosti. Nebo jak utíkali nahatí po městě a zpívali si nahlas, jak jen to šlo. Byly to děti, které neměly ani tušení o tom, že někdy budou žít kvůli závislosti na droze ze dne na den.

Vím, že člověk, který nedokáže bez drogy žít, jen stěží přestane. Musel by mít silnou vůli a hlavně důvod, proč přestat. Jenže pro ně není žádný důvod dostačující k tomu, aby svůj život změnili. A to proto, protože oni sami přestat nechtějí. Život bez marihuany jim přijde nudný. Znáám jednoho kluka, který byl drogově závislý a ještě k tomu si velice rád popíjel alkohol. Přišel čas, kdy našel takovou holku, kvůli které přestal s drogami i s alkoholem. Našel si důvod, proč s tím přestat. Kdyby nepřestal, ztratil by svou životní lásku. Dneska už je „čistý“ a žije si spokojený život se svojí rodinkou. Takže ten, kdo chce, se může vždycky změnit, a ten, kdo nechce, si hledá důvod, proč nepřestat a nezměnit se k lepšímu. Stačí jen chtít!

Andrea Kačová

Adadživeskero vilagos

Nakamav te dikhel daradunes pre koda, so pes adadžives kerel, a'e na ča me oda čujinav, hoj vareso hin nalačes. Hin but ačhibena, so sikhaven, hoj amen, sar manuš, keras varekaj chiba. Hin oda o tresty, so akanak hin ča buter, abo e vlada, so šoha nakerela nič lačo, so avla has feder perdal savore manuša. Savoro, so pes ačhol, o phuva pes čalaven, o maribena, e ropa, so akanak pes čhidas avri andro moros, vaj kada, hoj eroplana ča avka peren tele andal o ňebos, sikhavel pre oda, hoj o dživipen pre kaľa planeta hino so buter phareder.

Hin ajse manuša so vakeren, hoj kada oda hin o šišitno časos u hoj savoro, so pes kerďol, nane ča avka. Hin o čačipen, hoj la planetake, la prirodake našťik poručinas. A'e so šaj keras u nič amen oda namola, hin, hoj zmeñinaha amen pro feder manuša. Našavel pes e paťiv ke fajta, ko phure manuša, ko nasvale... Kampol peske pale te arakhel o drom u te lel e paťiv the o kami-ben pale.

O vilagos hino aver taj andro kada, hoj pherdo terne manuša u šaj phenav, hoj mištes džanav, kaj he le čhavorenge, kempel perdal o dživipen o drogi. Hine sikhade pre marihuana u kecivar lendar šund'om, hoj bi e „trava“ nalikerďanas avri aňi

jekh džives. Hin oda baro pharipen. But lačhes mange pre lende leperav, sar angle vajkeci berša peske bešenas andre koča a chanas peske o gulipena. Vaj sar denašenan nange pal o foros a giľavenas peske, sar nejbuter lenge oda džalasJ. Has oda čhavore, so šoha bi lenge nagel'ahas pre god'i, hoj varekana vaš e droga dživena džives pre dživeste.

Džanav, hoj manuš, so bi e droga našťi dživel, ta phares preačhola. Mušinelas bi les te avel zoraľi vod'i the dovodos, soske te preačhuvel. A'e perdal lende nane ňisavo dovodos baro pre ada, kaj te preačhuven. U oda hin vaš oda, bo jon korkore nakamen te preačhuvel. O dživipen bi e marihuana lenge hino zuňito.

Prindžarav jekhe čhas, so ilas o drogi u kije oda mek igen rado pijelas. Jekhvar a'e peske arakhl'as lačhi čhaj u vaš lake preačhiľas le drogenaga he le alkoholeha. Arakhl'as o dovodos, soske te preačhel. Te bi napreačhiľahas, ta bi našaďahas peskro životno kamiben. Adadžives imar hino „žužo“ u dživel peske lačhes peskra fameľijaha. Ta ko čačes kamel, šaj pes zmeñinel, koda ko nakamel, rodel o dovodos, soske te napreačhel u nazmeñinel pes pro feder. Musaj ča te kamel!

Andrea Kačová

Děkuju bohu, že jsem na světě...

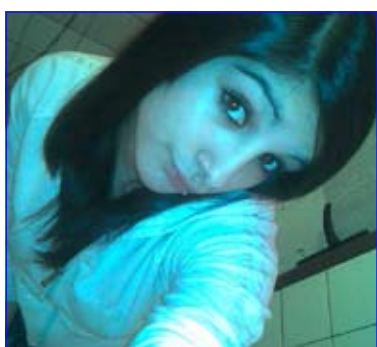
Před rokem jsem se předávkovala práškama. Už jsem nevěděla, co mám dělat. Byla jsem ve stresu, tak jsem to udělala. Tři dny jsem ležela v nemocnici v Ostravě-Porubě v umělém spánku, nevěděla jsem vůbec o světě.

Když jsem se probírala, byla jsem šťastná, že vidím svoji rodinu. Stalo se to proto, že jsem chodila s jedním klukem a měla ho velice ráda.

Jela jsem za ním a mamka o tom nevěděla. Jak jsem tam u něj byla, tak za hodinku přijela za mnou moje maminka s bráškou a prostě jsem tam dostala. Nebylo to to jediné, ale to mě dorazilo nejvíc. No tak mě vzala domů a kolem 18. hodiny jsem si to vzala.

A děkuju bohu, že jsem na světě. Už bych to nikdy nechtěla prožít, bylo to fakt hnusný.

Eva

Vydávání

**Romano hangoš podporuje
Ministerstvo kultury ČR**

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na červenec–srpen 2010

NOVINKA: OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17⁰⁰)

4. 7. a 1. 8. neděle

Vstup do všech výstavních prostor ZDARMA.

Výstavy:

Plátina pro velké černé oči. Cikáni v díle Míly Doleželové. • Výstava potrvá do 15. 8. 2010

Muzeum poprvé představuje veřejnosti svoji rozsáhlou sbírku děl akademické malířky Míly Doleželové (1922–1993), reflektující romské téma. Výstava je doplněna i o výpůjčky dalších majitelů. Velkoformátová díla zobrazují neobvyklý, a přesto lidsky teplý až žhnoucí svět Romů. Autorka je přirovnávána k mexickým muralistům jako Diego Rivera či David Alfaro Siqueiros, mezi českými malíři však nemá její dílo obdoby.

Stálá expozice

Příběh Romů (etapa 1939–2005).

Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Akce pro veřejnost:

26. 7. od 14⁰⁰

GYPSY DANCE WORKSHOP

Taneční workshop v prostorách **Centra tance** pod vedením profesionální tanečnice Jany Růžičkové. Jana Růžičková, původem ze skupiny historických českých Romů, žije v Ženevě, kde provozuje soukromou taneční školu. Vstupné 50 Kč. Nutná rezervace na media@rommuz.cz nebo telefonicky 545 571 798.

22. 8.

PIETNÍ SHROMÁŽDĚNÍ

k uctění holocaustu Romů v místech bývalého protektorátního, tzv. cikánského, tábora **v Hodoníně u Kunštátu**. Doprava autobusem zajištěna tam i zpět zdarma. Odjezd z Brna od budovy Muzea romské kultury v 9³⁰ hodin, **zahájení v areálu bývalého tábora v Hodoníně u Kunštátu v 11⁰⁰ hodin**.

Otevírací doba • po zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • so zavřeno • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

Po dvou letech se opět vrací taneční skupina MDANCE CLUB do Brna

Dne 10. července 2010 na ulici Lazaretní 1 od 10.00 hodin pořádá tato již zmiňovaná taneční skupina konkurz na nové členy. Tímto emailem si Vás dovoluji poprosit o jeho mediální podporu. Chtěli bychom motivovat mladé lidi k tomu, aby měli chuť žít, věnovat se něčemu co jim bude dávat sílu a smysl života. Tanec, ten podle nás může být v současnosti největším tahounem.

INFORMACE

10. 7. 2010 v 10.00 hodin

Lazaretní 1 (naproti Zbrojovky Brno) Přijímáme mladé kreativní tanečníky ve věku od 10 do 30 let

S pozdravem
mateo_m.d.c@email.cz
skype: mattheo.saray
facebook: mattheo.saray
ICQ: 563648428
www.mdancepraha.com
Mobil: 737733820

www.romea.cz

Romský informační portál

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS	
Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	
Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno. Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2010 činí 240 Kč.	

Romský vzdělávací fond (REF) je grantová nadace, která podporuje programy a projekty zaměřené na zlepšení romského vzdělávání. Aktivně vyhledává podnětné myšlenky a poskytuje technické odborné znalosti a poradenství pro přípravu a realizaci návrhů. Hlavním cílem REF je **podpora systémové změny politiky v oblasti vzdělávání Romů** tím, že využívá zkušenosti a poznatky z lokálních projektů mimovládních organizací. Například v oblasti předškolního vzdělávání Romů uskutečnil fond množství úspěšných projektů, které zahrnovaly účast rodičů ve třídách a zavedly pozici romských asistentů učitele. REF čerpá zkušenosti z těchto úspěšných projektů. Dekáda definuje cíle v oblasti vzdělávání romské populace, které si jednotlivé země stanovily pro období 2005–2015.

V České republice jsou aktuálně podpořeny tyto projekty:

Název organizace: **EUROTOPIA Opava, o.p.s.**

Kontakt: Rybářská 484/86, Opava, 746 01, tel.: 608 883 618; opava@eurotopia.cz, www.opava.eurotopia.cz

Název projektu: **Alternativa – podané ruce na Opavsku**

Celkovým cílem projektu je podpora školní úspěšnosti dětí, žáků a studentů romského etnika. Cíl projektu směřuje ke zvýšení připravenosti dětí z romské komunity na vzdělávání v základních školách, na zvýšení kompetence pedagogických pracovníků všech stupňů škol ve vzdělávání těchto žáků a na zvyšování informovanosti rodičů dětí z cílové skupiny o významu vzdělávání pro budoucí život jejich dětí. Důležitým cílem je zvyšování kompetence rodičů při přípravě dětí na školu a návazné aktivity, které přispívají k získání sebedůvěry a uznání ve společnosti.

Název organizace: **Romodrom, o.s.**

Kontakt: Mezibžránská 1684/3, Praha 1, 110 00, tel.: 222 212 823; regiony@romodrom.cz, www.romodrom.cz

Název projektu: **Romodrom ke vzdělání 2010**

Cílem projektu je vytvořit komplexní program pro děti a mládež, který reaguje na specifické potřeby ve vzdělávání v Olomouckém a Moravskoslezském kraji, a tím zabránit jejich předčasnému opuštění systému vzdělávání. Klíčovou inovací je zavedení nové pozice terénního pedagogického asistent.

Název organizace: **Společenství Romů na Moravě Romano Jekhetaniben pre Morava**

Kontakt: Bratislavská 65a, 602 00, Brno, tel.: 545 246 674; srnm@srnm.cz, www.srnm.cz

Název projektu: **Poznávejme se už ve škole**

Projekt Poznávejme se už ve škole je zaměřen na zmírnění segregace ve školách. Jedná se o pilotní projekt realizovaný v městě Brně. Ve spolupráci pracovníků SRNM se školami a s příslušnými pracovníky městských úřadů chceme dosáhnout toho, aby romští žáci nebyli automaticky zařazováni do škol se speciální výukou nebo do škol, které navštěvuje vysoké procento romských dětí, ale naopak aby se dostali do běžných škol mezi vrstevníky z majoritní společnosti.

Název organizace: **Muzeum romské kultury**

Kontakt: Bratislavská 67, Brno 602 00, tel.: 545 211 411; sekretariat@rommuz.cz, www.rommuz.cz

Název projektu: **Odborná asistence v oblasti předškolního a základního vzdělání pro rodiče sociálně znevýhodněných dětí**

V návaznosti na doučování a práci s rodinami, která v muzeu probíhá již pátým rokem, chceme podpořit desegregaci českého školství, a to

- asistencí při zařazování dětí do MŠ
- asistencí a doprovázením dětí do škol mimo ghetto
- zřízením jednodenní „školky“ v Muzeu romské kultury, coby předstupeň k budoucí návštěvě MŠ
- dopoledním kurzem práce na počítači pro rodiče dětí, coby mj. prostředek pro neformální navázání důvěry mezi soc. pracovníkem a rodiči

Název organizace: **Charita Šternberk**

Kontakt: Opavská 13, 785 01 Šternberk, tel.: 585 011 014; reditel.sternberk@caritas.cz, sternberk.caritas.cz

Název projektu: **S chutí do školy z Jilora – Srdíčka**

Projekt S chutí do školy z Jilora – Srdíčka je pilotní ověřovací projekt, který bude průkopníkem spolupráce vychovatele a rodičů dětí ze sociálně znevýhodněných rodin. Celý tým bude pracovat na tom, aby rodiče pochopili velkou důležitost výchovy a vzdělání pro celý život jejich dětí a úspěšné zařazení do běžné společnosti.

Současná praxe nám neumožňuje sledovat děti, které nastoupí do 1. třídy základní školy. Již nemáme další odezvu a neznáme jejich školní výsledky. Zde očekáváme velkou změnu, protože jim nabídneme pomoc a podporu v dalším vzdělávání a budeme je na jejich cestě doprovázet a výchovně na ně i jejich rodiče působit. Tím bychom mohli zabránit přerazování těchto romských dětí do základních škol speciálních.